

Skoddestrjitte 28
9034 GL Marssum
058-2541681
depolle@elanowg.nl

Pestprotocol

Pestprotocol o.b.s. 'De Pôlle'	2
De grondslag van het Protocol.....	3
De gevolgen van pesten.....	4
Risicofactoren en oorzaken.....	4
Zien en herkennen van pestgedrag	5
Kenmerken van de pester.....	5
Kenmerken van de gepeste	6
Signalen, die wijzen op pestgedrag	6
Signalen bij de gepeste:	6
Signalen bij de pester:	7
Aandacht voor veiligheid en gedrag op 'o.b.s. De Pôlle'	7
Signalen van pestgedrag en maatregelen	8
Bronnen.....	10
Bijlage 1	11

Grondslag voor het protocol

In de visie van 'De Pôlle' is het creëren van een goed pedagogisch klimaat, waarin de leerlingen zich veilig en geborgen kunnen voelen, een belangrijke doelstelling. Het is tevens een belangrijke voorwaarde om de beoogde optimale ontwikkeling van de leerlingen te realiseren.

- We zorgen voor een sfeer en cultuur op school waarin kinderen zich veilig en thuis voelen en ze graag naar school gaan; waarin ook leerkrachten en ouders zich vertrouwt en thuis voelen. Leren doe jezelf; niet alleen! Samen Ruimte Maken
- De Pôlle is een basisschool voor iedereen, zonder onderscheid naar godsdienst, levensovertuiging of huidskleur.

Pesten, wat is het?!

In school leven kinderen dicht op elkaar. In de dagelijkse omgang worden relaties gelegd, vriendschappen aangegaan, maar ook ruzies gemaakt en onenigheden uitgevochten. Kinderen leren o.a. in de school over de sociale omgang met anderen en dat gebeurt met vallen en opstaan. Vaak wordt een gezonde balans gevonden. Soms raakt het evenwicht zoek. Een belangrijke factor is pestgedrag. Bij pesten wordt een kind door één of meer kinderen gekwetst en vernederd. Dat kan op allerlei manieren: door schoppen of slaan, door het vernielen van eigendommen van een kind, door schelden, door een kind buiten de groep te sluiten. Zelfs blikken kunnen 'doden'. 't Is goed om pesten te onderscheiden van plagen. Voor het goede begrip staat een aantal kenmerken op een rij.

Plagen	Pesten
<ul style="list-style-type: none"> • is onschuldig en gebeurt veelal onbezonnen en spontaan. • gaat soms gepaard met humor. • gebeurt tijdelijk en is van korte duur. • de partijen zijn in principe gelijkwaardig; vaak is het één tegen één. • is meestal te verdragen of te verwerken. • soms is het leuk, maar het kan kwetsend of agressief zijn. • partijen liggen niet voor langere tijd vast. 	<ul style="list-style-type: none"> • oogt berekenend; iemand wordt bewust gekwetst of gekleineerd. • is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig. • de partijen zijn niet gelijkwaardig; er is macht bij de ene partij en onmacht bij de andere. • de bedoelingen van de pester zijn negatief, afbrekend. • vaak staat een gepeste alleen tegenover de groep van de pester en meelopers. • de structuur van de situatie ligt vaak voor langere tijd vast.

De gevolgen van pesten

De gevolgen van pesten, zeker als het langdurig gebeurt, zijn ernstig. Gepeste kinderen verliezen hun plezier, maar ook hun zelfvertrouwen. Ze raken goede relaties kwijt en kunnen die niet meer ontwikkelen, waardoor isolement ontstaat. Faalangstige gevoelens en zelfs gedachten aan zelfdoding kunnen tot de gevolgen horen.

Pesters ondervinden ook vervelende gevolgen. De kansen en mogelijkheden om op een positieve manier relaties aan te gaan worden minder of niet ontwikkeld. De pester leert niet om op een plezierige en positieve manier met anderen om te gaan.

Voor schoolgenoten of groepsgenoten vermindert het plezier in school. Door pesten raakt de sfeer aangetast; onderlinge contacten worden minder spontaan en ook de leerkracht wordt geremd in het enthousiasme. Waar gepest wordt ondervinden alle betrokkenen last of nadeel van dat fenomeen. Daarom is aanpak van pesten nodig.

Risicofactoren en oorzaken

In een groep lijkt soms 'behoefte' te zijn aan een zondebok. Daar richt zich de negatieve energie op. Verstoord evenwicht is een andere belangrijke risicofactor. Daar kan autoritair gedrag van leerkrachten aan ten grondslag liggen, maar ook slechte relaties tussen leerlingen onderling. In het boek 'Pesten op school' (Bob van der Meer / Van Gorcum 1997) wordt een aantal oorzaken van evenwichtsverstoring op een rij gezet:

- een voortdurende strijd om de macht binnen de groep of de klas;
- persoonlijke problemen van leerlingen;
- slecht contact tussen school en ouders;
- anonimiteit;
- een ondemocratisch leefmilieu binnen de school;
- voortdurende competitie tussen leerlingen;
- heterogeniteit van de leerlingenpopulatie (leefomgeving, sociaal milieu);
- schoolklimaat;
- de biologische en psychologische ontwikkeling van de leerlingen.

Relaties waarbinnen het verstoord evenwicht zich voor kan doen met gevolgen voor het gevoel van veiligheid en geborgenheid zijn:

- leerlingen onderling;
- leerlingen – leerkrachten;
- leerkrachten – leerlingen;
- personeel onderling;
- school – ouders;
- ouders – school.

Zien en herkennen van pestgedrag

Pestgedrag steekt zomaar de kop op en kan iedereen treffen. Bij jongens is pestgedrag vaak een fysieke aangelegenheid, waarbij geweld niet wordt geschuwd. Dat leidt dan makkelijk tot gewelddadige reacties. Bij meisjes is meestal sprake van uitsluiting en roddelen, al komt geweld wel voor. Deze vorm is minder zichtbaar waardoor makkelijk onderschatting dreigt. Daarbij komt dat er vaak strak georganiseerde klikjes aan het werk zijn, die langdurig en structureel kunnen volharden in ongewenst gedrag jegens anderen.

Het is lastig om een pester of een gepeste eenduidig te beschrijven. Toch kan wel een aantal kenmerken op een rij worden gezet die bijdragen aan de herkenbaarheid.

Kenmerken van de pester

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Pestkop' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- Imitteert graag agressief gedrag.
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overschreeuwen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn/haar gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveilig hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

Kenmerken van de gepeste

Wat voor de pester geldt is ook op de gepeste van toepassing: een etiket is niet aan te brengen, maar er kan wel een aantal kenmerken op een rij worden gezet die een signaalfunctie hebben.

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pestkoppes na te bootsen, maar faalt daarin.

Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleer- en spelsituaties kan pestgedrag al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.

- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestrest, en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzame meelopers, die wachten op instructies van de pestkop.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pestkop is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pestkop kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Het is alsof het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgzzaam en braaf, maar er zijn klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Aandacht voor veiligheid en gedrag op 'o.b.s. De Pôlle'

Op school zetten we de methode Kwink in als anti-pestprogramma. Kwink is een online-methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL). Inclusief burgerschap en mediawijsheid. Voor

groep 1 t/m 8 van het primair onderwijs. Kwink biedt een doordacht SEL-programma, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Praktisch, leuk en altijd actueel. Gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep. Sluit goed aan bij de principes van PBS (Positive Behaviour Support).

Kwink:

- Voorkomt verstorend gedrag en pesten
- Kent een groepsbrede, preventieve aanpak
- Zorgt voor een sociaal veilige groep
- Verhoogt de leeropbrengsten
- Werkt met vijf bewezen [gedragscompetenties](#)
- Voldoet aan de Wet Sociale Veiligheid
- Leerkrachten nemen signalen van pestgedrag serieus en stellen dit in voorkomend geval direct aan de orde in de klas. Er wordt onmiskenbaar stelling genomen tegen pestgedrag.
- Leerkrachten benoemen gewenst gedrag en waarderen dat zodoende op een positieve manier.
- Naast het toezicht in de klas zijn alle leerkrachten aanwezig op het plein voor schooltijd en in de pauzes.
- Twee keer per jaar wordt de sociale veiligheidsbeleving bij kinderen bevraagd via de monitor SCOL. De uitkomsten worden besproken met de Intern Begeleider en daar waar nodig worden acties en interventies uitgevoerd.

Signalen van pestgedrag en maatregelen

Door goed te observeren ontdekken leerkrachten soms pestgedrag in hun groep of in de school. Kinderen en ouders kunnen pestgedrag melden. De uitkomsten van de monitor SCOL informeren de leerkracht eveneens over de veiligheidssituatie van hun leerlingen.

Als pestgedrag zich voordoet, kan in school een aantal maatregelen worden genomen.

- Het pestgedrag wordt gemeld bij alle leerkrachten. Die nemen dit gegeven mee bij hun observaties tijdens de pleinwacht.
- De leerkracht maakt de situatie bespreekbaar in de groepskring en tracht zich tegelijkertijd op de hoogte te stellen van de situatie die zich voordoet.
- In de kring wordt gewenst gedrag benadrukt. Zo veel mogelijk worden alle kinderen in de groep betrokken bij het formuleren van oplossingen. De Kwink afspraken vormen daarbij het referentiekader en eventueel ook eerder (met de leerlingen) overeengekomen groepsregels. (Stoplicht methode)
- Mocht het beeld van de situatie zich onvoldoende uitkristalliseren, dan wordt de medewerking van de ouders/verzorgers van de eerst betrokken leerlingen ingeroepen.
- In overleg wordt de aanpak geformuleerd en een evaluatiedatum afgesproken. Zonodig wordt deskundige ondersteuning van derden ingeroepen.

Als gedragsregels niet worden opgevolgd

Indien de overeengekomen gedragsregels niet worden opgevolgd, dan volgen er maatregelen volgens de afspraken van het stoplicht.

- Het leerlingengedrag wordt in een kringgesprek binnen de leerlingengroep besproken (onder-, midden-, en bovenbouwgroepen), en er worden met de betrokken leerling(-en) afspraken gemaakt gericht op het verbeteren van het leerlingengedrag.
- Indien het niet opvolgen van de gedragsregels in de leerlingengroep structureel wordt, wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld en afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerling(-en) gemaakt.
- In die situaties, waarin de remediëring van het gesignaleerde gedrag problemen geeft, wordt de assistentie van een of meer hulpverlenende instanties ingeschakeld (In overleg met de ouders en gerelateerd aan de aspecten van het gedragsprobleem).

Bronnen

Bij het opstellen van dit protocol is gebruik gemaakt van teksten en citaten uit:

- 'Pestprotocol een voorbeeld', C. de Groot, uitgave Eduforce 2004
- Algemeen beleidsplan 'Pesten' van 'Elan onderwijsgroep'
- Online Methode Kwink

Bijlage 1

Stappenplan 'Omgaan met Pestgedrag'

Uitgangspunten

Het personeel van 'De Pôlle' neemt stelling tegen pestgedrag.

De omgang met ongewenst gedrag is vastgelegd in het pestprotocol. Het protocol is vastgesteld i.s.m. de medezeggenschapsraad en beschikbaar voor alle betrokkenen.

Het protocol ligt ter inzage op school.

Stappenplan

1. De algemene gedragsregels van de methode Kwink worden in elke groep regelmatig aan de orde gesteld.
2. In iedere groep werken we met de stoplichtmethode
 - o Groen – gedrag wat we willen zien
 - o Oranje – storend gedrag
 - o Rood – grensoverschrijdend gedrag
3. Gebonden aan of naar aanleiding van actuele situaties wordt in de groep gesproken over het gedrag van leerlingen. Het gesprek is toekomstgericht; het gewenste gedrag is te koppelen aan de gedragsregels van de methode Kwink en de Stoplichtmethode.
4. Signalen over pestgedrag bereiken de groepsleerkracht of een collega: dat kan zijn op basis van eigen observaties, maar ook d.m.v. de melding van leerlingen of van ouders. Een melding wordt serieus genomen.
 - a. de melding wordt besproken in de groep en zo nodig worden oplossingen genoemd i.s.m. de leerlingen van de groep;
 - b. de melding wordt doorgegeven aan alle leerkrachten.
5. De signalen blijven. Er wordt nadere informatie ingewonnen bij de betrokkenen, bij klasgenoten en bij de ouders van de eerst betrokken leerlingen. In de communicatie wordt duidelijk gemaakt dat 'de school' geen partij is, maar bij willen dragen aan het vinden van goede oplossingen.
6. De groepsleerkracht voert na voorbereiding een op de toekomstgericht gesprek met de groep, waaronder de gepeste, de pester en de leerlingen rondom deze betrokkenen. Uitgangspunt: hoe willen we het graag hebben, hoe pakt het voor iedereen positief uit?! Let daarbij ook op onze grondregels.
7. De signalen blijven. In school wordt een gesprek gearrangeerd met daarbij aanwezig: de ouders van de gepeste en van de pester, de groepsleerkracht(en) en de intern begeleider. Het gesprek is gericht op het dienen van de belangen van de leerlingen. Niet de schuldvraag, maar het oplossen van de problematiek is doelstelling van het onderhoud.

Op basis van de uitkomsten maakt de school een compact plan van aanpak, waar door alle betrokkenen aan mee wordt gewerkt.
8. Mochten de voorgaande stappen geen oplossing bieden, dan zoekt de school naar een externe deskundige, die de leiding neemt in een proces dat gericht is op het vinden van oplossingen.